

ОФІЦЕР УКРАЇНИ

ЖУРНАЛ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ІМ. ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

№6 (43) 2014

МИ ВІДСТОЇМО
НАШЕ СВЯТЕ ПРАВО
НА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ!

ВИПУСКНИКИ АКАДЕМІЇ, ЯКІ ВІДЗНАЧЕНІ ДЕРЖАВНИМИ НАГОРОДАМИ ЗА ОСОБИСТУ МУЖНІСТЬ І ГЕРОЇЗМ В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ АТО

ОРДЕНОМ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ІІІ СТУПЕНЯ:

майор АПОСТОЛ Олег Орестович
майор ЗАБРОДСЬКИЙ Роман Анатолійович
капітан БОНДАРЕНКО Валерій Миколайович
капітан ДУНДУК Олег Ігорович
капітан МИХАЙЛЕЦЬКИЙ Іван Ігорович
капітан ОВЕРІН Сергій Ігорович
капітан СУХАРЄВСЬКИЙ Вадим Олегович
капітан ПРИЩЕПА Роман Вікторович
капітан КОВАЛЕВСЬКИЙ Андрій Олексійович
старший лейтенант БАХУР Віталій Володимирович (посмертно)
старший лейтенант ЯГЕЛЬСЬКИЙ Дмитро В'ячеславович

старший лейтенант БАБІЙ Олег Іванович
старший лейтенант ВІНТОНЯК Артур Миколайович
старший лейтенант ГАДЕВИЧ Юрій Ярославович
старший лейтенант ШТОЮНДА Олександр Олександрович
старший лейтенант КОЗІЙ Ростислав Володимирович
старший лейтенант АЛЕКСЕЙЧЕНКО Олексій Юрійович
старший лейтенант МЕЛЬНИЧУК Сергій Сергійович
старший лейтенант МЕНТУС Сергій Юрійович
старший лейтенант ШЕВЧУК Андрій Володимирович
старший лейтенант ПИЛИПЧУК Віталій Васильович
старший лейтенант САВРУН Богдан Володимирович
старший лейтенант ФАЙФУРА Владислав Омелянович (посмертно)

лейтенант ДОВГАЛЬ Віктор Сергійович
лейтенант ЧОРПИТА Олександр Олександрович

ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ» І СТУПЕНЯ:

майор КІСЕЛЬОВ Ігор Олександрович (посмертно)

ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ» ІІІ СТУПЕНЯ:

майор МАТЮШКО Денис Миколайович
капітан ФЕДУН Валентин Анатолійович
старший лейтенант ВОЗНИЙ Іван Сергійович
старший лейтенант НОВІКОВ Ілля Олександрович
старший лейтенант САВЧУК Сергій Васильович
лейтенант ГАЙДУК Роман Володимирович

ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ- РОВЕСНИКУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Президент України Петро Порошенко присвоїв звання Герой України з врученням ордена «Золота Зірка» старшому лейтенанту Євгенію Зеленському (посмертно). Указ Глава держави підписав напередодні Дня Незалежності.

Командир спецгрупи 8-го окремого полку спеціального призначення оперативного командування «Північ» Сухопутних військ старший лейтенант Євгеній Зеленський нагороджений за мужність і героїзм, виявлені під час виконання військового обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя.

17 червня в місті Щастя Луганської області його групі було поставлено завдання визволити з полону українських спецпризначенців. Потрапивши в засідку, під шаленим вогнем терористів старший лейтенант Зеленський до останнього прикривав бійців, надавши їм можливість перегрупуватися. Група відбила напад, однак командир отримав поранення, не сумісні з життям. 24 червня він помер у реанімаційному відділенні Центрального військового клінічного госпіталю.

Народився Євгеній Зеленський 1991 року у м. Потсдам (Німеччина). 2012 року закінчив Академію сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. У нього залишилися батьки та дві сестри.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 673/2014

Про присвоєння
Є. Зеленському
звання
Герой України

За героїзм і
самопожертву, виявлені
у захисті територіальної
цілісності Української
держави, вірність
військовій присязі
постановляю:

Присвоїти
звання
Герой України
з врученням ордена
«Золота Зірка»
ЗЕЛЕНЬКОМУ
Євгенію
Олександровичу –
старшому лейтенанту
(посмертно).

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО

23 серпня 2014 року

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ!

*В Академії сухопутних
військ відбулися заходи
з нагоди 23-ї річниці
Незалежності України...*

Напередодні свята командування навчального заходу разом з керівниками області та міста відвідали військовослужбовців, що перебувають на лікуванні у Військово-медичному клінічному центрі Західного регіону. Учасників Антитерористичної операції привітали та вручили цінні подарунки генерал-лейтенант Павло Ткачук, голова Львівської обласної ради Петро Колодій та виконуючий обов'язки голови Львівської державної обласної адміністрації Юрій Турянський.

– Ці відважні українці, не шкодуючи власного життя та здоров'я, мужньо та самовіддано стали на захист суверенітету, незалежності та територіальної цілісності нашої Батьківщини, – наголосив у своєму виступі начальник Академії. ***– І ми повинні зробити усе можливе, аби вони якнайшвидше одужали та повернулись до нормального життя. А нині їм потрібна наша постійна підтримка та щоденна турбота!***

В Академії цього дня пройшов День відкритих дверей. Члени сімей військовослужбовців, мешканці та гості Львова оглянули навчально-матеріальну базу навчального закладу, поспілкувалися з майбутніми офіцерами, ознайомилися із новітніми зразками бронетанкової техніки та стрілецької зброї, артилерійських систем, екіпіровки військовослужбовців Українського війська.

Під час урочистостей в клубі вишу голова Львівської обласної ради Петро Колодій і начальник Академії генерал-лейтенант Павло Ткачук нагородили військовослужбовців, які брали участь в АТО, грамотами та цінними подарунками.

Хвилиною мовчання присутні вшанували усіх загиблих в зоні АТО, серед яких чотирнадцять вихованців Академії, в тому числі і командир спецгрупи 8-го окремого полку спеціального призначення оперативного

УКРАЇНА ПОНАД УСЕ!

командування "Північ" Сухопутних військ ЗС України старший лейтенант Євген Зеленський, якому за мужність і героїзм Указом Президента України присвоєно звання Героя України.

Не менш урочисто пройшли заходи з нагоди Дня Державного Прапора України.

Під час ранкового шикування особовий склад привітав генерал-лейтенант Павло Ткачук, який зазначив:

– Сьогодні Державний Прапор став не лише символом нашої миролюбної держави, але й неодмінним учасником важких кровопролитних боїв українських патріотів за свою свободу. І у дні, коли український народ, вкотре у своїй історії, зі зброєю у руках боронить святе право на Незалежність, саме підняття над визволеними від загарбників українськими містами жовто-блакитного прапора символізує здійснення прagnень кожного українця жити у незалежній, суверенній та соборній державі. Бажаю усім військовослужбовцям Академії миру, злагоди, добробуту та процвітання.

Почесне право підняти Державний Прапор України надали першокурсникам – учасникам АТО молодшому сержанту Артему Ломову та старшому солдату Андрію Козловському, який за виявлену відвагу під час виконання військового обов'язку Указом Президента нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Керівний склад нашого навчального закладу долучився і до міських заходів з нагоди свята, покладання квітів до пам'ятників Тарасу Шевченку, В'ячеславу Чорноволу, Михайлу Грушевському, Степану Бандері, до могил українців, які загинули під час АТО та трагічних подій на Майдані Незалежності. На Личаківському кладовищі відбулося поминальне віче та заупокійна молитва щодо вшанування пам'яті загиблих Героїв.

*Майор Антон МИРОНОВИЧ,
капітан Андрій ПІДЛІСНИЙ
Фото Юрія ШАГОВА*

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ОСВЯЧЕНА КРОВ'Ю

«Дерево свободи має час від часу зрошуватись кров'ю патріотів і тиранів», – так сказав Томас Джефферсон, один із батьків-засновників американської демократії. Вся історія українського народу може слугувати наочним підтвердженням цієї тези.

Священні права і вольності Війська Запорозького були тим гаслом, яке піднімало тисячі козаків на повстання проти наймогутнішої в той час держави Східної Європи – Речі Посполитої. Створений ними державний механізм – козацька християнська республіка – у XVII столітті був найбільш демократичним державним утворенням Європи. Спроби нещирих союзників – московських царів – одягнути ярмо на шию вільних козаків призвели до виступу Івана Мазепи. Нерівними були сили, мазепинці зазнали поразки, та змушені були залишити межі України, утворивши першу в історії нашої Вітчизни політичну еміграцію.

Короткий спалах мазепинського руху залишив по собі довгу історичну пам'ять – упродовж двох століть сам термін «мазепинство» був найбільшим пострахом для царизму. В життєписі українського державотворення назавжди залишився визначний акт, укладений 1710 року – конституція Пилипа Орлика, або ж «Договори і Постановлення Прав і Вольностей Війська Запорозького». Хоч і була вона написана в еміграції і на теренах України в дію не вводилась, в історію суспільно-політичної думки конституція Пилипа Орлика увійшла як одна з перших європейських конституцій нового часу. Її положення є цілком демократичними навіть з позицій сьогодення часу – згадаймо хоча б виборну Генеральну раду, яка мала виконувати функції парламенту, чи виборність і підзвітність гетьмана.

XIX століття стало для українського народу періодом не збройної, а духовної боротьби за визволення. Діяльність просвітителів, поетів та письменників Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича, Івана Франка та багатьох інших сприяла збереженню історичної пам'яті українців, формуванню національної свідомості та гартуванню духу нашого народу. Царські власті чудово розуміли небезпеку, яку становило для самодержавства національне відродження волелюбних українців, тому не шкодували зусиль для його придушення – чого варті, хоча б, сумнозвісні Валуївський циркуляр та Емський указ. Однак усі зусилля жандармів були марними. Наполеглива робота просвітителів створила умови для переходу національно-визвольного руху від культурницької до політичної стадії.

Зростання національної свідомості українців наприкінці XIX ст. призвело до розмежування української

інтелігенції. Старше покоління віддавало перевагу у вирішенні «українського питання» культурно-просвітницькій справі, його вимоги зводилися до поміркованих реформ, які б скасували національно-культурні обмеження для українців у Російській імперії. Револьюційну молодь приваблювали соціалістичні ідеали. Вона вважала, що національного визволення можна досягти через визволення соціальне, через спільну боротьбу разом з іншими націями проти існуючого у Росії соціального ладу. Та несподівано, на початку 1890-х, в українському русі з'явилася зовсім нова течія. Її започаткувала молода людина, студент, який відкрито кинув «божевільний» на той час заклик до державної самостійності української нації. Він сміливо почав проповідувати, що тільки шлях боротьби за здобуття державної самостійності є єдиним шляхом, на який мусить ступити український народ. Цією людиною був Микола Міхновський. Ще навчаючись на юридичному факультеті, він висунув гасло боротьби за самостійну суверенну Україну, «сборну, цілу і неподільну, від Сяну по Кубань, від Карпат до Кавказу».

У той час, коли переважна більшість українських політичних діячів ще лишалась по суті своїй малоросами, неспроможними піднятися вище за вимогу автономії для України в Російській державі, Міхновський висуває незрівнянно сміливішу мету: «Наше покоління мусить створити свою українську національну ідеологію для боротьби за визволення нації і для створення своєї держави... Будемо жити своїм розумом, хоч би він був і неотесаний, мужичий, бо інакше ми своєї нації ніколи не визволимо. В протилежність московському революційному інтернаціоналізму і соціалізму, наш шлях іде по лінії індивідуалізму і революційного націоналізму».

Нагода реалізувати ідею Міхновського випала у 1917 році. Цьому передували роки виснажливої світової війни, в якій українці воювали у лавах армій імперії по обидва боки фронту, змушені гинути за чужі інтереси. Зрозуміло, що довго так тривати не могло – і 1917 рік вибухнув могутнім національним піднесенням, яке зруйнувало Російську імперію й призвело до створення нової держави – Української Народної Республіки.

Коли ж у 1918 році захиталась імперія Австро-Угорська, українці Галичини створили Західно-Українську Народну Республіку. Жорстокою і драматичною була

боротьба за власну державність для українців, затиснутих у кільці ворогів. Цвіт української молоді поклав голови у цій боротьбі, на цей раз на ділі, а не по підручниках, перевіривши латинську фразу: *Dulce et decorum est pro Patria mori* – «Солодка і прекрасна смерть за Батьківщину!». І хоч відстояти незалежність тоді не вдалося, загибель українських патріотів не була марною – мужня боротьба їх стала прикладом, на якому вихувалось нове покоління борців за визволення. За якихось двадцять років українці знову стали до боротьби за власну долю, намагаючись вибороти її у протистоянні із новими імперіями – червоною радянською й коричневою нацистською. Нерівними були сили – і знову Україна опинилась під окупацією. Та це не зламало духу нашого народу.

Десятиліття, що минули після Другої світової війни, стали для українських патріотів часом накопичення сил, гартування духу у протистоянні з радянською репресивною машиною. Ні на день, ні на годину не припинялась боротьба за свою, вільну і незалежну Україну. І хоча не була вона збройною, а велась ідеєю і словом, це створило передумови для нового національного піднесення, що розпочалось із середини 1980-х років. Результатом його стало придушення у серпні 1991 року спроби державного перевороту – останньої судоми коваючої радянської системи, розвал Радянського Союзу й відновлення 1991 року незалежності України.

Роки, що пройшли з того часу, не отримали однозначної оцінки. Інколи можна почути, що це був період деградації, що, мовляв, Україна нічого не здобула за роки незалежності. Так, проблем і труднощів на шляху розбудови нашої державності було чимало. Але поза полем зору критиків залишається найважливіший здобуток: українці змінились – вони набули почуття власної гідності, яке уже не відібрати силою чи обманом.

Що ж таке гідність? Це, насамперед, – непримиренність до будь-яких форм несправедливості, тиранії, готовність захищати свободу і демократію. Вперше рішення на захист своєї свободи українці встали під час Майдану 2004 року. Тоді у нас спробували вкрасти наш вибір – та ми не дозволили це зробити. І не вина наша, що ті, кого ми обрали, виявились не гідними нашої довіри. Так проявилась ще одна дуже важлива для розуміння нинішньої ситуації особливість: народ і громадянське суспільство у своєму розвитку значно випередили політичних лідерів і державу. Тому коли 2013 року нам спробували знову нав'язати тиранію, ми не лишились байдужими.

Новий Майдан різко відрізнявся від того, першого: якщо події 2004 року назвали «помаранчевою революцією», за кольором однієї з політичних сил, то події 2013-2014 років – «революцією гідності». Народ зрозумів, що не в політиках чи партіях лежить ключ до вільного розвитку – а в самих нас, у нашій гідності й готовності її захищати. Тиранія на цей раз виявилась значно жорстокішою – вона не зупинилась перед застосуванням сили. На Майдані пролилась кров... Та від прагнення злочинної влади зламати волю народу ця воля стала тільки міцнішою. Саме наша рішучість іти до кінця в

обстоюванні своєї громадянської позиції дозволила скинути тиранію.

Майдан 2013-2014 років знаменний ще однією рисою – бурхливим розвитком громадянського суспільства, що проявився у найрізноманітніших формах самоорганізації – від забезпечення такими необхідними дрібницями, як чай і канапки, до створення повноцінної медичної служби Майдану. Цей досвід став у пригоді у наступні важкі місяці, коли Росія, підступно скориставшись нашими внутрішніми проблемами, загартувала Крим. Ніби цього було мало – вона розгорнула пряму агресію у східних областях.

Але диктатор сусідньої країни не розраховував – сподіваючись мати справу із старим, корумпованим і неповоротким державним апаратом, він зустрів опір громадянського суспільства, мобільного і згуртованого, консолідованого недавньою перемогою над власним тираном. Тисячі добровольців влились до лав Збройних Сил України, Національної гвардії та добровольчих батальйонів. Десятки волонтерських організацій змогли в найкоротші строки забезпечити вояків найнеобхіднішим – від продуктів харчування до броньованих автомобілів, шоломів, приладів нічного бачення і засобів зв'язку. Відчуваючи за своїми плечима підтримку народу, наші Збройні Сили та інші силові формування змогли суттєво скоротити територію, контрольовану терористами у Донецькій та Луганській областях. На жаль, ці успіхи не обійшлись без жертв. Пантеон героїв України поповнили сотні бійців, які віддали Вітчизні найдорожче – власне життя.

Кров, пролита патріотами, робить нинішнє свято особливим. З одного боку, вона навіває смуток, але з іншого – покладає на нас обов'язок не згнати пам'ять полеглих Героїв, зробити все, щоб їхня жертва не була марною. Ми мусимо докласти усіх зусиль, щоб відстояти свободу і територіальну цілісність Батьківщини, забезпечити її розвиток і процвітання.

*Андрій ХАРУК,
доктор історичних наук, професор*

«ВІН – НАШ ТОВАРИШ!

ВІН-НАШ БРАТ!»

Що б не казали, а звитяжна хода українських військовиків на Сході все ж таки засмучує непоправними втратами кращих синів України, які ціною власного життя наближають мир і спокій у цьому проблемному регіоні і в державі загалом. Не оминула сумна статистика і нашу Академію: 17 наших випускників загинули в ході кривавих боїв з терористами.

Серед них – капітан Кирило Андреєнко, який не так давно, 2011 року, отримав диплом із відзнакою та «золоту» медаль за бездоганне навчання у видовому виші.

Про його офіцерську службу на посаді командира групи спеціального призначення в одній із елітних військових частин Сухопутних військ ЗС України відомо небагато. Однак вона також була не менш успішною, аніж навчання. І хоча здобутки військових спецпризначенців оприлюднювати не прийнято, той факт, що звання капітан Кирило отримав достроково, свідчить про його нестримне бажання завжди бути першим. Зрозуміло, що разом із підлеглими. Тому далеко не випадково на міжнародних військових змаганнях, що проходили у Великій Британії та участь в яких брали більше сотні команд спеціального призначення із країн Європи та світу, українські військовики, очолювані Андрієм, вибороли почесне третє місце!..

Ось як відгукувався під час поховання нашого

вихованця на Полі почесних поховань Меморіального кладовища «Личаківський цвинтар» представник військової частини, де служив Кирило:

– Це був справжній офіцер, який одразу завоював наші симпатії своїм не за віком розсудливим ставленням до виконання дійсно непростих службових обов'язків, по-батьківськи теплим ставленням до підлеглих, умінням завжди віднайти вихід із будь-якої складної ситуації, що виникала чи то під час тактичних навчань, чи в ході антитерористичної операції... І останній бій для Кирила та його підлеглих був звитяжним: спецпризначенці прикривали відхід українських пілотів, що катапультиувалися з підбитого терористами літака. В непростих умовах вони завдали непоправних втрат противнику, що прагнув будь-що захопити

льотчиків. На жаль, сили були нерівними. А ще спрацював фактор, про який у нас, спецпризначенців, говорити не прийнято... Та попри все Андрєєнко зі своїми воїнами бився, як кажуть, до останнього патрона і з честю виконав обов'язок перед Україною та її народом! Він був, є і завжди буде серед нас! Він – наш товариш! Він – наш брат! І пам'ять про нього житиме вічно! Як житиме вічно пам'ять про тих, хто знешкоджує непроханого ворога.

Мати Кирила Валентина Михайлівна пригадує, що в останні дні своєї короткотермінової відпустки син був як на голках. Він не знаходив собі місця, навіть, як на неї, нервував. Коли попрохала поділитися думками, лише й сказав, що не може спокійно сидіти, їсти, спати, коли підлеглі і друзі воюють. А на запитання, коли перебереться з Кіровограда до Львова, адже наказ про його переведення в 80-ту окрему аеромобільну бригаду відбувся на початку липня, відповів: «От закінчиться війна, тоді й поїду до Львова. Я ж не можу зараз покинути своїх солдатів!..».

...Цього дня місто Лева було у траурі. Як зазначив під час поховання міський голова Андрій Садовий, прикро, що доводиться ховати кращих із кращих. Тих, хто, приймаючи кулі на свої груди, захищає український народ, а відтак, Україну і світ від нелюді, крові і смерті. «Ми завжди будемо боргу перед ними і Кирилом зокрема, який встиг у своєму короткому житті зробити так багато добрих справ, – зазначив він. — Ми мусимо і будемо разом, бо тільки разом ми переможемо. Слава новітньому Герою України Кирилу! Слава Україні!».

Схвально сприйняли присутні на панахиді слова начальника Академії генерал-лейтенанта Павла Ткачука про підготовлене клопотання до Міністра оборони України щодо присвоєння роті, в якій навчався Кирило, почесного звання «Імені капітана Кирила Андрєєнка».

– Батькам завжди боляче хоронити своїх дітей. Біль вашої втрати – також і наш біль», – звернувся Павло Петрович до родини Героя. – Він був освіченим та дисциплінованим курсантом, став справжнім офіцером. На жаль, у війни немає правил. Але я переконаний в одному – в нашій перемозі, адже на захист України стали такі її сини, як Кирило. І його подвиг стане зразком відваги і виховання майбутніх захисників нашої молоді держави та її народу!

Капітан Ірина ШАПОВАЛОВА

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ **випускникам Академії,** **які загинули під час** **Антитерористичної** **операції на Сході країни.**

Старший лейтенант
Ігор ХОЛО.

Випускник 2013 року.

20 липня отримав 4 кульових поранення.

Помер під час операції в харківському шпиталі 23 липня о 6-й годині ранку.

Старший лейтенант
Максим САВЧЕНКО.

Випускник 2010 року.

Протягом 4 місяців брав активну участь у бойових діях в зоні АТО. Загинув 19 липня у бою під час взяття чергової висоти в районі Лисичанська Луганської області. Похований на міській Алеї Слави міста Суми.

Лейтенант
Микола КУЦЕНКО.

Випускник 2013 року.

Загинув 27 липня, рятуючи екіпаж танка, який потрапив під обстріл в районі Луганська.

Старший лейтенант
Андрій РОДИЧ.

Випускник 2011 року.

Загинув 29 липня: керував автомобілем «Урал», який підірвався на фугасі.

Похований у Львові на Личаківському кладовищі на Полі почесних поховань.

Лейтенант
Юрій ДУМАНСЬКИЙ

Випускник 2013 року.

Загинув під Луганськом. Похований у Львові на Личаківському кладовищі на Полі почесних поховань.

Старший лейтенант Валерій
БОНДАРЕНКО

Випускник 2010 року.

Загинув 14 серпня під Луганськом.

«Вантаж 200»... Останнім часом чи не щодня розпеченим тавром обпікає нашу свідомість ця проклята Богом і людьми закована назва. Для багатьох українських родин вона стала грізним знаком біди, символом невгамовних душевних мук і безутішного горя. Хто в скорботі не схилить голову перед прахом загиблих героїв, справжніх патріотів, які покладають своє життя там, на сході нашої держави, за її недоторканність, цілісність і волю, за наші спокій та щасливе майбуття...

Днями до Львова прибуло 11 домовин із військовослужбовцями, які мужньо полягли у зоні АТО. Усі вони – уродженці Західної України. Усі виконали свій нелегкий, але почесний обов'язок до кінця – під кулями та артобстрілами терористів, під зухвалими та підступними діями ворога.

Серед загиблих – старший лейтенант Іван Пасевич, заступник командира роти, який проходив службу у складі 80-ї аеромобільної бригади Високомобільних десантних військ Збройних Сил України. Молодий офіцер – минулорічний випускник нашої Академії, якого тут добре пам'ятають. Сумуючи з приводу загибелі свого вихованця, про нього у виші кажуть лише добрі слова. Й не тільки тому, що він – герой, або ж тому, що так прийнято...

Якою була ця людина? Про що мріяла? Як навчалася та розпочинала службу у війську вже на офіцерській посаді? Якою залишиться у пам'яті?

Підполковник Олександр Ролук – колишній командир роти курсанта Івана Пасевича, а згодом заступник начальника факультету аеромобільних військ і розвідки, на якому він навчався:

– Важко говорити про людину, яка завчасно пішла з життя. Тим більше про свого колишнього підлеглого, для якого ти був і командиром, і вихователем, і

наставником. Іван народився на Волині 25 листопада 1989 року. Перш ніж поступити на навчання до нашого вишу, отримав освіту у Володимир-Волинському педагогічному коледжі. А відтак, був старшим за віком серед курсантів підрозділу. Мав досвід вихователя. Невипадково призначили його командиром курсантської групи, а згодом обрали головним сержантом факультету аеромобільних військ і розвідки. У колективі користався авторитетом, активно займався спортом.

... У зоні антитерористичної операції перебував двічі. Уперше – з 9 березня. За півтора місяці отримав відпустку. Вдруге – з 29 липня. Загинув 16 серпня о 23-й годині ночі, коли підрозділ десантників терористи обстріляли з «Градів». Мені він назавжди запам'ятається вимогливим молодшим командиром, який постійно дбав про підлеглих. Зауважень від старших начальників не мав ніколи. Наскільки знаю, ці якості Івана розкрилися й під час служби на первинній офіцерській посаді.

НЕДОСПІВАНА ПІСНЯ

Старший помічник начальника навчальної частини факультету бойового застосування військ майор Іван Гермак:

– Свого молодшого тезку, який лише рік тому був курсантом Академії, пам'ятаю добре. Це була добра людина, душевна, віруюча. Зірок з неба не хапав, але навчався добре, постійно брав участь у змаганнях з двоюкою. Останнього часу кілька разів спілкувалися з Іваном за допомогою мобільного зв'язку. Зрозуміло, усього, що відбувається там, у зоні АТО, він передати не міг, але постійно запевняв, що і він, і його підлеглі налаштовані на перемогу, що обов'язково прийде час, коли усі вони повернуться додому.

Командир роти, в якій служив Іван Пасевич, капітан Вадим Сухаревський (перебуває на лікуванні у Харківському військовому шпиталі після поранення):

– У той день Іван був поряд зі мною. Ми займали позицію на висоті 191,4 біля Красного. Нашим

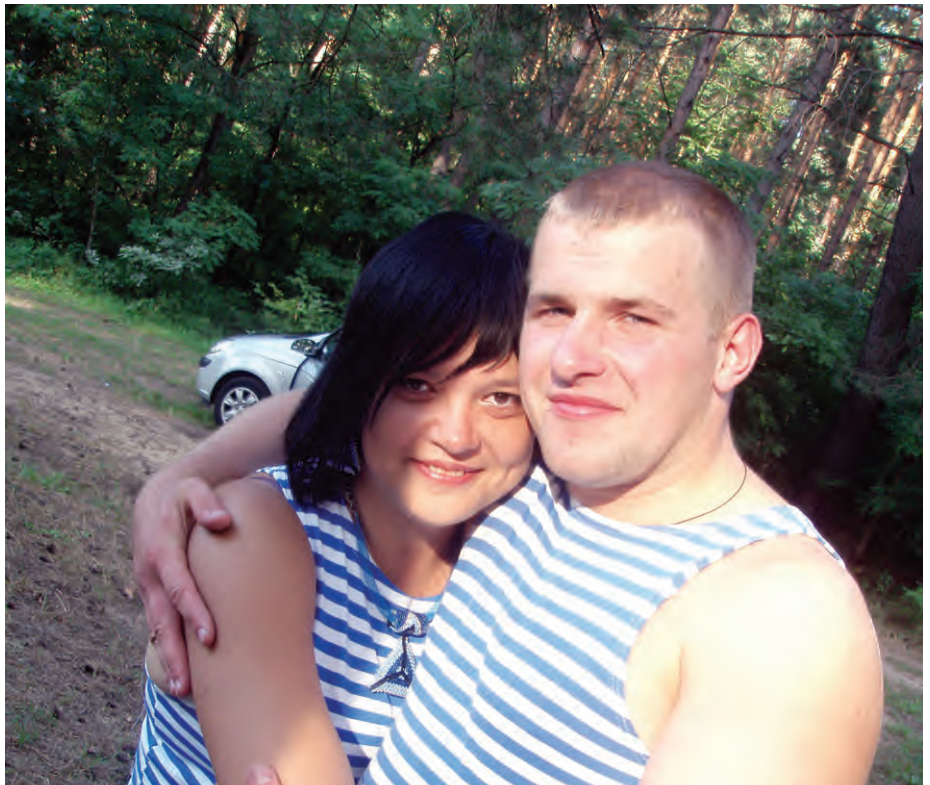

завданням було спостереження за дорогою та виявлення ворожих цілей. Раптово засікли кілька бронемашин та піхоту терористів. За кілька хвилин вони були знищені та розсіяні. Можливо, саме це відіграло свою роль дещо пізніше: наша група потрапила під обстріл «Градів» ворога. На висоті окрім Івана Пасевича також загинули його підлеглі: старший прапорщик Назар Пеприк, сержант Артур Лі, молодший сержант Олег Тюріков, молодший сержант Іван Добровольський, старший солдат служби за контрактом Владислав Муравйов, солдати-контрактники Тарас Кулібаба, Денис Часовий та Денис Марчук. Це була, скажімо так, його група, яку він готував особисто. А екіпіровку надали волонтери. Без будь-якого перебільшення, Іван був справжнім офіцером, хорошим другом, і в нашій бригаді його цінували за хороші командирські якості.

Дружина Івана Олена Пасевич:

– Коротке, але таке щасливе життя випало нам обом. Як раділи ми тому, що служитиме Іванко офіцером саме у Львові – місті, яке поєднало наші серця. Нині важко стримати сльози від думок, адже ніколи не побачить мій коханий нашу маленьку донечку Марійку. Лишень сім місяців виповнилося нашому сонечку, яка, на жаль, не знатиме свого тата.

... Горе і біль огортають й батьків Івана – Олену Іванівну та

Григорія Павловича, його рідного брата Василя. Підтримуємо одне одного, але... Скільки разів телефонував мені чоловік відтіля, зі сходу, зі словами: «Не переживай, люба», «обов'язково повернуся», «у нас попереду – ціле життя», і ось знайшов свій вічний спокій у рідній Залізничці (село у Волинській області, Любешівського району. – Авт.). Як це жахливо та сумно...

... Зрозуміло, що не на часі для рідних Івана Пасевича усвідомлення подвигу свого сина, брата та чоловіка. Подвигу в ім'я Батьківщини. Сьогодні ним пишається наша держава, наш військовий навчальний заклад, воїни окремої аеромобільної бригади.

Пишатимуться й рідні старшого лейтенанта Івана Пасевича, ім'я якого, і я вірю у це, поряд з іменами наших випускників минулого і сьогодення буде навечно закарбоване в історії Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Адже з давніх-давен український народ плекає священну традицію – вкарбовувати в свідомість грядущих поколінь пам'ять про ратні подвиги своїх кращих синів і дочок, які сповна виконали свій почесний військовий обов'язок. На могилах полеглих наші пращури громадили

високі земляні кургани, складали про них безсмертні пісні та думи, зводили величні храми, а в новітні часи, ми, їхні нащадки, споруджуємо меморіали, групові чи іменні пам'ятники.

Упевнений, і цю скорботну сторінку сучасної України буде завершено гідно – низьким уклоним тим, хто зі зброєю у руках боронить щастя та світле майбуття нашої держави, вічною пам'яттю про кожного з них.

Ігор МОСЕЙЧЕНОК,
полковник запасу,
випускник ЛВВПУ 1979 року

«НАШІ ВИХОВАНЦІ ВИЯВИЛИ СЕБЕ СПРАВЖНІМИ ПРОФЕСІОНАЛАМИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ У ЗОНІ АТО»

Протягом кількох років очолює кафедру комплексів та приладів артилерійської розвідки підполковник Олексій Шевченко. Нині цей підрозділ факультету ракетних військ і артилерії є одним з передових в Академії сухопутних військ за плануванням і організацією навчального процесу. Хто саме складає цей колектив? Якими є його здобутки та перспективи?

Відповідаючи на ці та інші запитання, Олексій Миколайович підкреслив: усі його підлеглі мають неабиякий професійний та службовий досвід, що, на його думку, і є однією зі складових успішного функціонування кафедри взагалі. Наприклад, викладачі працівники ЗС України Юрій Вишневецький та Олег Дідіченко – полковники Збройних Сил запасу. Перший – колишній випускник Хмельницького вищого артилерійського командного училища, під час проходження служби офіцером у військах закінчив Національну академію оборони України, обіймав посаду начальника штабу окремої артилерійської бригади, є досвідченим спеціалістом військового управління. Інший – випускник Ленінградського вищого артилерійського командного училища і також Національної академії оборони України. Під час розпаду СРСР ще молодим офіцером проходив службу у гарячих точках Кавказу. Пройшов шлях від командира радіолокаційного взводу до заступника командира розвідувального артилерійського полку, а завершив службу у військах на посаді начальника

розвідки – заступника начальника штабу управління ракетних військ і артилерії Західного оперативного командування Збройних Сил України.

Чималим є досвід служби в армійських колективах й інших науково-педагогічних працівників кафедри. До речі, її начальник після закінчення з відзнакою та золотою медаллю Військового інституту артилерії при Сумському державному університеті проходив службу у військових частинах на посадах командира взводу та командира гарматної самохідно-артилерійської батареї, командира гаубичної артилерійської батареї, начальника штабу – заступника командира артилерійського дивізіону та командира розвідувального артдивізіону. Згодом Олексій Шевченко пройшов навчання на факультеті оперативно-тактичного рівня Національної академії оборони України, був призначений на посаду заступника начальника факультету ракетних військ і артилерії у недалекому минулому тоді ще Львівського інституту сухопутних військ Національного університету «Львівська політехніка».

– А які саме дисципліни викладають курсантам на кафедрі? – адресував я запитання співрозмовникові.

– Кафедра є випусковою для бакалаврів за спеціальністю «Комплекси та системи озброєння і техніки ракетних військ і артилерії» спеціалізації «комплекси, прилади та пристрої артилерійської розвідки», – розповів підполковник. – Тут викладають 12 навчальних дисциплін 7 специфічних напрямів: для спеціалізацій «комплекси, прилади та пристрої артилерійської розвідки», «управління діями підрозділів артилерії» та «управління діями підрозділів ракетних військ». Ряд дисциплін викладаємо для всіх спеціалізацій Академії першого року навчання, для випускних курсів спеціалізацій «управління діями механізованих підрозділів» і «управління діями танкових підрозділів».

Наприклад, військову топографію та навігаційне забезпечення – для всіх курсантів нашого військового навчального закладу, а топогеодезичну підготовку та артилерійську розвідку – лише вихованцям факультету ракетних військ і артилерії.

Курсанти, які навчаються, так би мовити, за нашим напрямом, тобто за спеціалізацією «комплекси, прилади та пристрої артилерійської розвідки», опановують знання та набувають навичок з дисциплін: будова та експлуатація топогеодезичних приладів, бойове застосування підрозділів артилерійської розвідки, артилерійська звукометрична розвідка, будова та експлуатація звукометричних комплексів, артилерійська радіолокаційна розвідка, будова та експлуатація радіолокаційних комплексів, метеорологічна підготовка, будова та експлуатація метеорологічних комплексів, зі спеціальних розділів вищої математики.

Важко уявити собі ефективний та добре налагоджений навчальний процес без відповідної навчальної матеріальної бази, і ту, яка є у розпорядженні кафедри, без перебільшення можна вважати потужною та різноманітною. У цьому арсеналі – навчально-лабораторний та навчально-тренувальний комплекси, чимало навчальної техніки та приладів. Практичні заняття у польових умовах на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки вишу суттєво допомагають викладачам кафедри готувати майбутніх офіцерів-артилеристів обізнаними фахівцями, яких потребує військо сьогодні.

– А які відгуки на випускників надходять з військ? Чи підтримуєте із ними зв'язок сьогодні?

– Надходять, і лише позитивні, – пролунало у відповідь. – Зв'язки підтримуємо, причому постійно. Наприклад, зараз, під час проведення антитерористичної операції на сході України. У бойових діях проти терористів сьогодні беруть участь минулорічний золотий медаліст старший лейтенант Олександр Гелета, випускники цього року лейтенанти Володимир Сакун,

Рустам Акаєв, Юрій Смірнов, Дмитро Севостьяничик та інші. Останній є начальником комплексу звукометричної розвідки. Піхота у зоні АТО на цих фахівців мало не молиться. Скажімо, міна чи снаряд лише випущені у бік наших силовиків, а з допомогою комплексу АЗК-7 це стає відомо. Водночас викриваються й координати ворожих позицій, які швидко надаються нашій артилерії для нанесення удару у відповідь. Так, бойова робота – це, безумовно, і врятовані життя наших військовиків, і знищення живої сили та зброї ворога.

... На війні військовослужбовець значно скоріше опановує свої дії за фахом, їхню практичну складову. На думку офіцера, було б зовсім не зайвим узяти участь у антитерористичній операції й офіцерам з науково-педагогічного складу Академії. Згоден, кожного, хто носить погони, особливо сьогодні, у надскладний для нашої держави час, переповнюють патріотичні почуття.

– Та й викладати тоді матимеш більш вагоме моральне право, – ніби читаючи мої думки, промовив підполковник.

Але, зрештою, це – справа не нашої компетенції, і готувати спеціалістів з великої літери, справжніх патріотів в умовах сьогодні є завданням не менш важливої державної ваги, тому і продовжили ми розмову щодо діяльності кафедри, методів і принципів, якими керуються її викладачі у навчальному процесі.

– У своїй діяльності використовуємо прості, але досить дієві правила, – розповів Олексій Миколайович. – Обов'язково застосовуємо особистий приклад, під час практичних занять демонструємо курсантам свої практичні навички. Це викликає довіру до викладача, надає впевненості у діях. Намагаємось шукати підхід до кожного

з вихованців, викликати в них зацікавленість у оволодінні спеціальністю. А це вже – півсправи. Нарешті, добиваємося того, щоб курсант добре розумів той чи інший навчальний матеріал, а не займався звичайним зубрінням.

Наприклад, заняття з вивчення апаратури топогеодезичної прив'язки, елементів гірокомпаса, тепловізійних приладів легкими вважати не можна, і офіцер артилерійської розвідки повинен вміти працювати не лише із далекоміром або перископічною бусоллю. Наші курсанти вивчають будову і експлуатацію багатьох комплексів різних видів розвідки, питання бойового застосування топогеодезичних підрозділів тощо. І лише оволодівши усім цим арсеналом як з теоретичного, так і практичного боків, можна вважати себе професійно підготовленим до служби на офіцерській посаді у військах. На це перш за все й орієнтуємо курсанта з першого року його навчання в Академії.

На завершення розмови не міг не поцікавитися й здобутками колективу кафедри у науково-видавничій діяльності, яка є невід'ємною складовою ефективності навчального процесу. Увагу привернули два цьогоорічного друку навчальні видання «Збірник задач з топогеодезичної підготовки» та «Артилерійська розвідка», який затверджено Міністерством освіти і науки України як підручник для слухачів, курсантів та студентів вищих навчальних закладів. Керівником авторської групи останнього – начальник Академії генерал-лейтенант Павло Ткачук. А загалом науково-педагогічними працівниками кафедри підготовлено до друку десятки посібників і підручників з різних дисциплін, які видано протягом останніх років. Серед них – «Бойова робота на радіолокаційних станціях», «Підготовка та ведення розвідки з рухомих командно-спостережних пунктів», «Бойова робота на комплексі АЗК-7», «Будова та експлуатація звукометричних комплексів» та багато інших. Ці видання охоплюють спектр усіх дисциплін, що викладаються кафедрою.

– Вже підготовлено ще один навчальний посібник, який незабаром буде видано друком у нашому навчальному закладі, – додав підполковник Шевченко, – і його авторами є наші працівники.

Це ще одне свідчення того, що робота на кафедрі щодо покращення навчального процесу є конкретною, цілеспрямованою.

Ігор МОСЕЙЧЕНОК

ЇХНЯ МЕТА –

На базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки завершилися заняття з первинної військово-професійної підготовки із першокурсниками, які цього року поповнили лави курсантів нашого видового вишу.

Як зазначив начальник факультету бойового застосування військ полковник Артур Луньков, який очолював проведення первинної військово-професійної підготовки, найбільше часу було відведено для занять із дисциплін загальновійськового циклу. Зокрема, тактики, вогневої, фізичної, інженерної та розвідувальної підготовки, для опанування азів радіаційного, хімічного і біологічного захисту, а також статутів Збройних Сил України.

Усі заняття були організовані таким чином, аби з перших днів навчання надати майбутнім курсантам необхідні знання та навички з урахуванням досвіду, якого набули підрозділи Українського війська в ході проведення антитерористичної операції на південному сході України.

Доволі часу було виділено на проведення занять із психологічної підготовки, під час яких використовувався навчально-тренувальний комплекс. Особливість проходження цієї смуги перешкод полягає у тому, щоб, долаючи різноманітні загородження та ділянки, військовослужбовці набували здатності поборювати вплив негативних психологічних чинників, які змодельовані за допомогою спеціальних імітаційних засобів та аудіовізуальних ефектів.

В умовах поля майбутні курсанти опанували основи організації зв'язку, ознайомилися із тактико-технічними характеристиками радіостанцій, налагоджували зв'язок між абонентами, вивчали базові правила порядку роботи в радіоефірі тощо. Вони набули також певних навичок щодо використання індивідуальних засобів захисту від зброї масового ураження, виконували нормативи з надягання протигазів та загальновійськових захисних комплектів. А щоб додати реалістичності справжнього бою, керівники занять широко використовували спеціальні димові шашки.

На заняттях із інженерної підготовки юнаків та дівчат навчали обладнувати такі інженерні фортифікаційні споруди, як індивідуальні окопи для стрільби з

МІЦНЕ ВІЙСЬКО

різних положень, окопи на відділення, кулеметні та гранатометні розрахунки тощо.

За словами викладачів, вміння правильно та швидко обладнати фортифікаційні споруди значно підвищує шанси особового складу на виживання в умовах реального бою, особливо коли противник застосовує артилерію або під час відбиття його нападу.

За словами полковника Артура Лунькова, юнаки та дівчата, які невдовзі стануть курсантами Академії, демонстрували великі бажання та наполегливість під час набуття базових військових знань та навичок.

– Без сумніву, цьогорічні першокурсники зробили вибір свого майбутнього фаху, покладаючись, перш за все, на власні переконання, цінності та ідеали. Значно сприяла цьому і складна військово-політична ситуація на південному сході нашої держави, – зазначив офіцер. – Під час занять в них «горять» очі, а на шляху до виконання поставлених завдань вони не шкодують ні власних сил, ні творчого потенціалу. Це покоління захисників Вітчизни будуватиме нову, багату та вільну Україну, її Збройні Сили.

Серед цьогорічних першокурсників значна кількість юнаків та дівчат приїхали зі східних областей, є також військовослужбовці, які проходили військову службу за контрактом та брали активну участь в проведенні антитерористичної операції на сході України. Тож, окрім того, чому вчать на заняттях офіцери та викладачі, вчорашні школярі мали змогу отримати поради від тих, хто вже знає, що таке справжній бій і що потрібно робити, щоб виконати поставлене завдання й зберегти життя своє та своїх товаришів.

Польова фаза первинної військово-професійної підготовки завершилася, курсанти повернулися до пункту постійної дислокації, де відбудеться підготовка до урочистого ритуалу складання Військової присяги на вірність Українському народові.

На підтвердження слів полковника Артура Лунькова ми поспілкувалися з мабуйтніми першокурсниками і пересвідчилися у тому, що усіх їх об'єднує патріотизм, бажання бути корисними для своєї держави та присвятити своє життя розбудові нового, боєздатного та міцного війська України.

*Майор Антон МИРОНОВИЧ.
Фото автора*

СТРЕСОСТІЙКІСТЬ – КЛЮЧ ВИЖИВАННЯ В БОЮ

У нинішніх умовах, коли на сході держави ідуть бойові дії, більшість наших громадян переживає значну психологічну напругу. Зрозуміло, що не оминула вона і військовослужбовців, які з честю, достоїнством героїчно захищають рідну землю від терористичної нечисті.

І це не просто слова, адже чи не щоденно командири курсантських підрозділів, науково-педагогічні працівники спілкуються з випускниками, що беруть активну участь в Антитерористичній операції. Вони розповідають своїм наставникам про те, з якими труднощами зіткнулися при виконанні завдань, яких вмінь бракує, що найбільше впливає на психіку під час управління підрозділом у бою.

А відтак неважко дійти висновку, що необхідно якнайшвидше визначитися з пошуком потрібних способів і прийомів, аби навчити майбутніх офіцерів ще у ВВНЗ методикам саморегуляції поведінки, подолання негативних психологічних чинників бойової обстановки в надзвичайних умовах. Як потрібно щоденно знімати негативний вплив війни, який, на превеликий жаль, може і призводить до незворотних тяжких наслідків для організму військовика.

Активно долучився до цієї роботи колектив кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ, який оперативно відпрацював способів з надання допомоги військовослужбовцям, що беруть участь в АТО, визначився з конкретними рекомендаціями командирам підрозділів щодо психологічної та інформаційної підтримки підлеглих. Одночасно ці напрацювання впроваджуються і в зміст навчальних занять з курсантами.

– Наші вихованці підтвердили, що чи не найскладніше в бойових умовах психологічно пережити втрати своїх підлеглих, друзів, постійні обстріли з ракетно-артилерійських систем, коли ти не можеш дати відсіч агресору, – розповідає

начальник кафедри полковник Андрій Романишин. – Дійсно, військовики постійно перебувають під впливом таких стресогенних чинників, як страх бути вбитим чи пораненим, візуальних і шумових ефектів, відчувають невпевненість щодо правильності прийнятих командуванням рішень, недовіру, відсутність інформації або її перенасиченість тощо. Власне, все це негативно впливає на професійну діяльність офіцера в бойових умовах, і тому потрібно знайти в собі такі механізми і ресурси, що дозволять якнайшвидше їх долати або ж звикати до них. Адже саме від вміння побороти напругу, тривогу і страх, зазвичай, залежить твоє особисте життя і життя підлеглих у ході виконання бойових завдань.

Вочевидь, не випадково під час так званої третьої хвилі мобілізації саме викладачів Академії залучили до проведення навчальних занять з молодшими офіцерами, призваними із запасу. Цікаво, що віковий діапазон командирів взводів та рот (батарей) надширокий – від двадцяти одного до п'ятдесяти п'яти років. Це люди з різним життєвим досвідом, цінностями, переконаннями і морально-психологічними якостями. Переважна більшість з них не служили в армії, а закінчили свого часу військову кафедру цивільного вишу.

Враховуючи пропозиції і побажання офіцерів-випускників – учасників АТО, на кафедрі підготувалися до проведення шестигодинного психофізіологічного тренінгу, на якому відмобілізовані офіцери власне і вивчали способи подолання негативних психологічних чинників бойової обстановки, набували вміння саморегуляції поведінки і зняття негативних впливів стресорів за допомогою спеціальної методики.

– До речі, слово «стрес» хоч і надзвичайно популярне, але більшість насправді має наувазізовсім не те, що закладають у нього медики, психологи, починаючи з самого Ганса Сельє – визначного вченого і розробника одного з найвідоміших понять сьогодення, – пояснює присутнім на заняттях Олег Бойко. – Насправді стрес – це звичний для організму людини стан, викликаний будь-якими неочікуваними впливами (внутрішніми чи зовнішніми) на його функціонування. Більшість таких стресових станів для організму ніякої загрози не становлять і є навіть корисними в якості активаторів. Але якщо такий вплив стає надмірним (за силою чи тривалістю) – тоді й настає стан, який більшість з нас називає «стресом», а правильно було б говорити – «дистрес», який негативно впливає як на організм, так і на психіку людини.

Виявляється, у бойових умовах перебування психіки під постійним впливом негативних стресових чинників може перерости у бойову психічну травму з тяжкими наслідками для здоров'я людини. Посттравматичний синдром, як показує досвід

участі військовослужбовців у воєнних конфліктах в Афганістані, Іраку, Чечні, Ізраїлі, має негативні прояви у психіці воїна не лише по завершенні війни, але й впродовж усього життя.

– Тому сьогодні надзвичайно важливо, щоб у систему бойової та психологічної підготовки військовослужбовців Збройних Сил України, як, зрештою, й інших силових структур, була введена методика антистресової підготовки і саморегуляції поведінки в бойових умовах, основною метою якої повинно стати формування стресостійкості психіки воїна до впливу надзвичайних моральних, психологічних і фізіологічних навантажень, – наголошує полковник Андрій Романишин. – Адже нинішні методики спрямовані лише на зняття наслідків стресу і на зниження виникнення в майбутньому посттравматичного стресового розладу. Всі вони, зазвичай, малоефективні, потребують для проведення значного обсягу часу, залучення професійних психологів, особливих умов для їхньої реалізації тощо.

На переконання фахівців кафедри, сьогодні для Збройних Сил потрібні методики з профілактики стресових станів, підготовки центральної нервової системи на стику психічного та фізіологічного рівнів до впливу різноманітних стресорів. Вони повинні бути легкими у застосуванні та оволодінні, високоефективними і практичними. Основним принципом їхнього застосування має бути недопущення руйнівного впливу стресу, а не постійна боротьба з його наслідками впродовж життя. Недаремно стрес називають «тихим вбивцею».

– Отже, перед нами постало одночасно складне і цікаве питання: якою методикою озброїти наших офіцерів щодо подолання негативних психологічних чинників бою і захисту від стресових розладів?, – розповідає Олег Бойко. – Ми усвідомлювали, що дана методика повинна бути простою, зрозумілою, з найменшими витратами часу, не потребувати особливих умов для застосування і бути апробованою в бойових умовах, а головне – давати ефективні результати, як кажуть, «тут і зараз».

Вивчивши досвід зарубіжних і вітчизняних військових психологів у боротьбі зі стресовими розладами та навчання саморегуляції поведінки солдата в бою, науково-педагогічні працівники прийшли до висновку: найбільш відповідною до таких критеріїв є методика «Ключ». Вона є результатом понад 35-літньої роботи фахівців Центру підготовки космонавтів ім. Ю. Гагаріна і застосовувалася для їхньої підготовки до роботи в умовах невагомості, нештатних ситуаціях тощо. Свою надзвичайну ефективність методика підтвердила свого часу і при тренуваннях військовослужбовців військ спеціального призначення. Автором методики є доктор психологічних наук, професор Хасай Алієв.

Виявляється, «Ключ» успішно застосовується і для надання екстреної психологічної допомоги постраждалим від терактів, надзвичайних пригод, антистресової підготовки військових психологів, бійців спецназу, спортсменів, на яких в майбутньому очікують відповідальні змагання тощо. Тобто методика є універсальною у застосуванні до будь-яких професій. І за простотою, доступністю та ефективністю в екстремальних умовах «Ключ» немає аналогів у світі.

Як вже зазначалося, методика максимально ефективна в умовах дефіциту часу і жорстких зовнішніх обмежень, коли діяльність людини здійснюється на максимально допустимій межі його розумових і фізичних можливостей, не залежить від навіювання (так, при навчанні, якщо не підходить один прийом, людина підбирає інший. – Авт.), знімає нервову скутість і психологічні «блоки», підвищує стійкість до стресу, прискорює реабілітацію і досягнення інших різноманітних цілей та психологічних установок.

– Іншими словами, стрес зумовлює в людини певну напругу, так звану домінанту, яка не дозволяє ефективно мислити, діяти, приймати адекватні рішення тощо, – пояснює Андрій Романишин. – І коли всі зусилля організму і психіки зосереджені на подоланні цього стресового чинника, саме стресова домінанта блокує ваші психічні і фізіологічні

процеси, що викликає такі психоемоційні стани, як тривожність, боягузтво, паніка, афект, фрустрація тощо.

Отже, за допомогою «Ключа» і навчають людину долати, руйнувати блоки і причини напруги, узгоджувати і гармонізувати функціонування психіки й організму. Ця методика викликає гармонізацію психічних і фізіологічних процесів. А найбільш доступною дією тут виступає керований ідеомоторний акт (від давньогрец. *ἰδέα* – ідея, образ, від латин. *motor* – той, що приводить в рух, *actus* – дія). Тобто ідеомоторика – це зв'язок уявлення про рух з його виконанням, тобто взаємозв'язок думки (образу) й дії (першої та другої сигнальних систем).

Експериментально встановлено, що рухові уявлення завжди супроводжуються мікроскороченнями м'язових груп, які реалізують рухи, що уявляються людиною. Наприклад, рука за вашим бажанням «спливає» без будь-яких фізичних зусиль. Це сприймається розумом людини як парадокс: рух відбувається за його волею, і в той же час автоматично (рефлексивно). Водночас узгодження психічних і фізіологічних процесів відбувається тому, що у виконанні ідеомоторного руху одночасно беруть участь процеси двох якісно відмінних рівнів: свідомості й організму. Людина автоматично налаштовує в себе особливий гармонійний стан – «режим саморегуляції», під час якого реалізуються й інші бажані психологічні установки і вирішуються різноманітні проблеми та складні завдання.

Автоматична реалізація бажаного ідеомоторного руху наочно свідчить про знайдений контакт між свідомістю й організмом та є індикатором стану психічної релаксації і рівноваги, так би мовити, «свободи і звільнення». Під час його виконання людину не треба у чомусь переконувати, доводити або щось їй навіювати. Вона все переживає і перевіряє на практиці, самостійно. Після спеціального

ТЕМИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ДИКТУЄ ЖИТТЯ

Як і в інших військових навчальних закладах Міністерства оборони України, в нашій Академії ретельно готуються до нового 2014–2015 навчального року. За словами заступника начальника Академії з навчальної роботи — начальника навчального відділу полковника Андрія Слюсаренка, наголос робиться на підготовці військових фахівців з урахуванням досвіду застосування підрозділів Збройних Сил України в антитерористичній операції на Сході країни.

— До Академії надійшло понад десять різновидів посібників, методичних рекомендацій, інформаційних матеріалів для адаптації програм підготовки військових фахівців до сучасних реалій ведення збройної боротьби, які оперативно доведені до кафедр, циклових комісій, науково-педагогічних працівників та командно-адміністративного складу, — зазначив Андрій Віталійович.

Зокрема, в підготовку фахівців механізованих (танкових) підрозділів у дисципліну «Управління діями механізованих підрозділів» введено вивчення питань організації переміщення підрозділу територією, що контролюється терористами, дій під час блокування цивільним населенням військових частин, охорони та оборони базового табору, переговорів з вороже налаштованим цивільним населенням, ведення бойових дій в населеному пункті тощо.

Фахівці інженерних військ вивчатимуть виявлення та знешкодження саморобних вибухових пристроїв, розмінування доріг та населених пунктів, інженерне обладнання блокпостів тощо. Матеріали вивчатимуться не лише в теоретичній площині, а й під час практичних занять на польовій навчально-матеріальній базі. Адже на базі Міжнародного центру миротворчості та безпеки вже створено «блокпост», «базовий табір», «інженерне містечко» та елементи житлового кварталу. Паралельно в ході польових занять з курсантами вже нині проводяться соціально-психологічні тренінги з метою виховання в них стійкості перед наслідками сучасного бою, вивчається психологія тероризму тощо.

Так що теми навчальних програм диктує сьогодні життя. Тож відповідно до реалій сьогоднішнього і будуть підкореговані всі плани й програми підготовки майбутніх офіцерів в одному із найпотужніших військових вишів України.

тренування людина може довго зберігати стабільний позитивний психоемоційний стан і долати негативні чинники, що призводять до стресу. Я спостерігав, як офіцери на тренінгу навчалися керувати ідеомоторними рухами з метою набуття вмінь управління власним психічним станом. Вони швидко перевіряли себе на «скутість», «затиснення» стресом, отримували способи тестувати «скутість» та «затиснення» у своїх підлеглих, визначали в себе та інших ступінь сприйнятливості до певного впливу. Окрім того, вони швидко набували вміння знімати в себе та оточуючих стрес, навчатися і навчати інших навичкам саморегуляції – здатності отримувати в потрібний момент, вже без ідеомоторних прийомів, бажаний психічний стан, наприклад, для підвищення стійкості до стресу, реабілітації, мобілізації, активізації, регуляції поведінки тощо.

Як зазначали відмобілізовані офіцери, при проведенні тренінгу, практикуючи відповідні ідеомоторні рухи, вони відчули на собі, як працює «Ключ», отримали реальні способи зняття стресу. Усвідомили також, що методика реалізується без обов'язкових комфортних умов, у зручній і незручній позі, під впливом шуму і без нього. Це вигідно відрізняє її від інших методів саморегуляції психічного стану, що ґрунтуються на принципі «крок за кроком» шляхом засвоєння певних прийомів через багаторазові повтори. Офіцери не приховували, що під час тренінгу шукали власний «ключ» комфортного стану, гармонії душі і тіла, робили те, що найкраще виходить і від чого отримували задоволення. Переважна більшість за одну годину занять досягла комфортного стану саморегуляції – внутрішнє розкріпачення і легкість, начебто гора з пліч; ясність у голові, бадьорість і впевненість у собі. А це черговий раз підтверджує, що наші військовослужбовці повинні бути добре озброєні і захищені не лише з військово-технічної точки зору, але й з психологічної, тобто вміти чітко регулювати поведінку в бою і стійко долати стресові чинники.

— Ми отримали лише позитивні відгуки від офіцерів щодо теоретичних занять і тренінгів. Так, це була їхня перша можливість засвоїти сучасні психологічні методики керування стресом. Однак наші консультації продовжуватимуться і під час виконання ними бойових завдань, — підбиває підсумки нашої розмови полковник Андрій Романишин. — А це свідчить про те, що робота в цьому напрямі продовжуватиметься. Ми працюватимемо з військовослужбовцями і в зоні АТО, а також надаватимемо при потребі психологічну допомогу після їхнього прибуття з війни. В цьому і є сутність поєднання теорії, науки з військовою практикою.

Ігор МАХНО

Загальновідомо, що у зовнішній агресії проти України основну «скрипку» відіграє Російська Федерація. А нейтралізувати загрозу поширення терористичної чуми на інші території нашої держави вдається саме завдяки активним діям Українського війська. І хоча підконтрольні незаконним збройним формуванням окремі райони Луганської і Донецької областей чи не щодня блокуються і звужуються, проблем щодо передування наших військовослужбовців в зоні АТО, на жаль, не бракує.

НА ПЕРЕДОВІЙ – ДІЙСНО ВИСОКИЙ БОЙОВИЙ ДУХ

Далеко не випадково в регіон, де триває бойове протистояння, були відряджені і наші підполковники – Дмитро Богородицький, Сергій Гуцалюк та Володимир Пазина. Впродовж двох тижнів академічний «десант» забезпечував організацію заходів інформаційного і психологічного впливу, які суттєво вплинули на покращення морально-психологічного стану військовослужбовців, надавав рекомендації командирам усіх рівнів щодо профілактики негативного психоемоційного стану в особового складу.

Сьогодні з читачами журналу своїми спогадами щодо перебування в зоні АТО ділиться підполковник Дмитро БОГОРОДИЦЬКИЙ.

–...Ми прибули до базового табору 1 БТГр 128 омБр ввечері і чи не одразу приступили до роботи. Перше, що відзначили для себе після нетривалого спілкування з офіцерами тактичної групи, – їхню втомленість. Власне, вони і не приховували, що чи не цілодобова робота з особовим складом виснажує як фізично, так і емоційно. Особливо впливає на психічний стан робота з військовослужбовцями, призваними після оголошення часткової мобілізації. Тут потрібно враховувати вік, життєвий досвід бійців, їхні світогляд і цінності, які вже сформовані у дорослих людей. І таких військовиків – переважна більшість.

Нам одразу пояснили, що обладнано безліч блокпостів, а відтак існує проблема з поверненням людей для відпочинку у базовий табір. Тому свою роботу, всупереч усім настановам та рекомендаціям, нам доведеться провадити безпосередньо в районі виконання військовослужбовцями завдань щодо реальної діяльності цих, так би мовити, опорних пунктів. І вже наступного ранку підполковник Сергій Гуцалюк, отримавши зброю, виїхав на один із блокпостів, на якому, до речі, провів увесь термін відрядження. Блокпост було заблоковано терористами.

Ми ж із підполковником Володимиром Пазиною працювали у базовому таборі підрозділів 3-ї БТГр 80-ї оаеМБр, який дислокувався у безпосередній близькості до штабу сектора «А». Відверто кажучи, наше прибуття на початку не було сприйнято бійцями позитивно. Передусім відмобілізованими резервістами, які пізніше розповіли, що зарахували нас до «контролерів» із вищого штабу. Один із досвідчених за віком вояків навіть порадив, аби ми все добре зважували, перш аніж відповідати на запитання військовослужбовців. Зрештою, ми і самі заздалегідь «прорахували» усі можливі ситуації, а тому йшли до людей, аби ГОВОРИТИ ЇМ ЛИШЕ ПРАВДУ!

Вони дійсно вимагали чесної інформації щодо реального стану справи, якою б ця правда не була. У наших бесідах згадували керівників своїх військкоматів, які запевняли їх, що призивають лише на 45-денні збори, проволочки щодо грошового забезпечення, проведення ротації, проблеми з погашенням банківських кредитів, особливо після настирливих повідомлень офіційних інформаційних джерел про позитивне вирішення цього питання. Виявляється, вдома від їхніх рідних для оформлення цих пільг вимагають не лише довідку, написану власноруч, але й особисту присутність (!!!) резервіста... Зрозуміло, що такі дії чиновників вкрай негативно впливають на морально-психологічний стан бійців, які щоденно виконують небезпечні для свого життя завдання.

Тут доречно навести приклад. Для оформлення документів щодо кредитів ми отримали згоду полковника запасу Олега Бойка, який безпосередньо в окремих банках Львова з'ясував, у чому полягає проблема, а відтак «пакет»

необхідних банківських документів надіслав електронною поштою в район АТО. А ми зі свого боку вже роз'яснили солдатам, як треба оформлювати ці документи. Це і є реальне надання допомоги.

Надзвичайно тісною була наша співпраця із заступником командира тактичної групи по роботі з особовим складом підполковником Ігорем С. За його допомогою ми у короткий час «оцінили» настрої особового складу, а відтак переконались, наскільки психологічний стан воїна дійсно залежить від командира підрозділу, від роботи системи тилового та медичного забезпечення, вчасних позитивних рішень фінансових та юридичних структур. Так що з цього питання в даному колективі особливих проблем, скажімо, з поінформованістю бійців, не було.

До речі, коли на шикувани особовому складу розповіли про мету та цілі нашого перебування, ми все ж таки відчули недовіру з їхнього боку. А тому вирішили самі іти «в люди». Поради, роз'яснення зробили свою справу, і невдовзі бійці самі почали звертатися до нас. Відверті розмови вкотре підтвердили, що з людьми потрібно постійно спілкуватися, вникати в їхні проблеми та, по можливості, вирішувати їх. Словом, бути небайдужими до своїх підлеглих. На жаль, окремі командири цього не розуміли. І це у бойовій обстановці. В таких підрозділах офіцери не користувалися дійсним авторитетом, особовий склад їх не поважав і не вважав справжніми лідерами. А коли командирів не довіряють – такий підрозділ в кращому випадку не виконує завдання, а в гіршому – зазнає втрат особового складу, інколи значних.

Не можу не розповісти і про питання щодо інформаційного забезпечення військовослужбовців у бойовій обстановці! А з ним, на жаль, далеко все не так, як навчаємо ми своїх курсантів. В умовах виконання бойових завдань військовослужбовець потребує інформації так само, як і води, їжі, відпочинку, дотримання гігієни. Ми побачили, що періодичні видання майже відсутні, а якщо і доходять до підрозділів, то з великим запізненням, коли інформація вже застаріла.

У цьому плані, зрозуміло, великі сподівання покладаються на телебачення. Однак і воно в тих районах нестабільне. В нашій ситуації все виглядало більш-менш пристойно: ПАК-65/70 працював ефективно і військовики переглядали інформаційні програми. Та завдячувати потрібно начальнику клубу, знову ж таки резервісту, Євгену Крайньому, який за власний кошт придбав мультимедійний проектор, телевізійний декодер, ноутбук, принтер, WI-FI роутер тощо. Інколи, правда, доходило до смішного: були дні, коли під час негоди Євген власноруч утримував антену на кунзі ПАКу, аби його товариші могли почути останні новини, передусім із регіону, де ідуть бойові дії.

Ми організували також отримання офіцерами структур по роботі з особовим складом інформаційних матеріалів для військовослужбовців АТО електронною поштою. Такі бюлетені готує для них створена на кафедрі

морально-психологічного забезпечення діяльності військ Академії інформаційна група «Курсант-ВР»: Галина Петраківська, Ганна Скобелева, Оксана Дозірча, Марина Сербенко. Дівчата щоденно відбирають повідомлення з Інтернет-ресурсу про діяльність як ворожих, так і наших сил в зоні АТО, оперативно її оформлюють і відправляють понад 20 адресатам. За це офіцери і солдати надзвичайно вдячні їм.

А ще запам'яталося спілкування з командиром 1-ї аеромобільно-десантної роти старшим лейтенантом Сергієм Кречком, випускником нашої Академії. Він передавав велику вдячність викладачам за отримані знання, набуті навички і вміння щодо управління підрозділом у бою. Разом з тим він висловив думку, що у виші достатньо, скажімо так, цивільних навчальних дисциплін, які потрібно просто урізати, аби збільшити час на заняття з військово-професійного спрямування, технічного забезпечення, роботи з особовим складом, формування вмінь майбутнього офіцера щодо його психологічного впливу на військовослужбовців. Іншими словами, надати більше часу на ті предмети, що дозволять командирів підрозділу швидше здобути авторитет в особового складу і стати справжнім лідером.

Щодо негативних вражень. В один із днів високопосадовець із Києва вирішив провести анкетування. А ось воно було сприйнято дійсно вороже з боку військовослужбовців. По-перше, не всі зрозуміли визначені в анкеті питання, а по-друге, задалися одним-єдиним запитанням: для чого це в таких умовах робити? Запитання в анкеті стосувалися не вирішення їх нагальних проблем, а, приміром, провадження гендерної політики в армії?! Вони так і заявили: «Ви запитайте нас – ми відверто відповімо!». Однак багато чиновників бояться й уникають чесного спілкування з людьми. Так що лише особисте, безпосереднє спілкування командирів, начальників, чиновників потрібно людям у бойовій обстановці.

Як на мене, військовослужбовці на передовій мають дійсно високий бойовий дух і завдання командира підрозділу, кожного старшого начальника, представників фінансових, юридичних, медичних, тилових та інших структур – щоденно підтримувати його. Це – комплексна, надзвичайно відповідальна справа. Формування позитивного морально-психологічного стану особового складу в зоні АТО буде ефективним тоді, коли кожний посадовець на своєму місці усвідомить свою роль і відповідальність у цьому процесі. Адже солдат, сержант чи офіцер, який пройшов через горнило війни, сприймає світ «чорно-білим», для нього немає «кольорових» відтінків. А є ворог! І якщо хтось заважає його знищувати своїми діями або бездіяльністю – той переходить на бік ворога...

Ось така відверта правда нашої справедливої війни!

Відверто кажучи, я досі не можу повірити, що це не сон. Що я не вчорашня школярка, а курсант, який долає найвідповідальніші випробовування та навантаження, загартовує тіло й дух. Що позаду підготовка до ЗНО, тренування перед складанням іспитів з фізпідготовки, хвилювання перед профвідбором, медичною комісією... А якою жаданою була фраза: « Ви зараховані курсантом!».

МОЄ ПОКОЛІННЯ ОБИРАЄ АРМІЮ

Вступити до Академії було надзвичайно важко. За право надягнути курсантські погони змагалися кращі з кращих. Що ж спонукало нас зробити цей вибір? Особисто я з дитинства мріяла стати військовим, аби боронити рідну землю. Хоча перспектива її захисту зі зброєю в руках видавалася мені, дівчині, досить примарною та нереалістичною. Проте трагічні події, свідком яких я стала, змісили мене повірити у зворотне...

Народилася та виросла я у Слов'янську, що в Донецькій області. Ні я, ні мої батьки та друзі ніколи не могли подумати, що невеличке курортне містечко стане епіцентром бойових дій. Що буду тижнями ховатися від снарядів та куль у підвалі, а ходити до школи повз блокпости з озброєними терористами, а інколи просто боятися вийти на вулицю. Що місяцями житиму ледь не під прицілами автоматів, постійними обстрілами, тиском російських ЗМІ, які постійно дезінформували народ... Зрештою, усе це лише зміцнювало моє бажання стати курсантом одного із найкращих військових вишів України.

Зрозуміло, що першим кроком до майбутніх офіцерських зірок є проходження первинної військової підготовки. Скільки ж вражень ми здобули за цей незначний період часу!.. Погодьтеся, хто з нас не мріяв вивчити бойову зброю, постріляти з неї, здолати трасу на БТРі, успішно подолати смугу перешкод під звуки стрільби та

вибухів... Ми не лише загартовуємо власне тіло, міцнішим стає наш дух, але й вчимося працювати в команді, привчаємося до військової дисципліни, самовдосконалюємось, щосекунди здобуваючи перемогу над собою.

І все це було б недосяжним, якби поряд не було талановитих командирів: як офіцерів, так і сержантів. Завдяки їхній опіці ми без поспіху, поступово входили у нове для нас військове життя. Інколи здавалося, що вони розуміють тебе і твої можливості краще, ніж ти сама...

А чого лише вартує дружня атмосфера у таборі! Ще в перші дні ми стали однією великою родиною. Ні, жоден цивільний ВНЗ не подарує таких вражень і не забезпечить подібний досвід.

Спостерігаючи за особистими якостями та професіоналізмом

офіцерів, старанністю курсантів, неодноразово ловила себе на думці, що Українське військо має велике майбутнє. Дійсно, підростає нове покоління захисників Вітчизни, які з гідністю переймуть Прапор бойових звитяг, вперше піднятий ще запорізькими козаками. Роки незалежності нашої держави подарували нам нових героїв – захисників, які, попри досить важкі умови боротьби, з готовністю виступають на захист рідної землі. За той час, що ми провели разом, жоден з нас не змінив думку щодо доцільності військової професії, не пошкодував про своє рішення!

Попереду – роки напруженого, але цікавого курсантського життя. То ж вперед, до нових знань та звершень, наборе 2014 року!

Курсант Ганна НОВАК

«Чому я вирішив стати курсантом?»

Курсант Владислав ОГОРОДНИК:

– На мою думку, останні події, які відбуваються у нашій державі, та агресивні зазіхання нашого північного сусіда викликали неабияку хвилю патріотичних настроїв серед молоді. Про військо дбають не тільки урядовці, а й всі громадяни. Сьогодні, як ніколи, військові користуються повагою людей та підтримкою, адже розуміють, що Україна, як і будь-яка держава, повинна мати свою армію – сильну, оснащену, професійну, здатну перемогти ворога. І я ще під час навчання у середній школі вирішив обрати професію офіцера. Знаю, що досягти цієї мети нелегко, але докладатиму усіх зусиль заради оволодіння усім, що повинен знати та вміти справжній захисник Вітчизни.

Курсант Володимир ВАСИЛЬЄВ:

– На мій вибір скоріше за все вплинули бойові дії на сході нашої країни з проведення антитерористичної операції. За моїми плечима три роки навчання у Київському університеті фізичного виховання та спорту. Думаю, мій гарт допоможе мені і у навчанні в Академії сухопутних військ.

Курсант Владислав КАЛІЄВСЬКИЙ:

– Стати професійним військовим я вирішив ще у дитинстві, адже мої батьки і сьогодні носять погони. Тато, Ігор Петрович, за званням є старшиною. Мати, Світлана Станіславівна, є майором державної служби. Я приїхав навчатися із мальовничого міста Умань Черкаської області.

Курсант Руслан БИКОВ:

– Я – випускник Київського військового ліцею імені Івана Богуна, в якому навчався протягом чотирьох років. Захоплювався гуманітарними науками, і на моє остаточне рішення навчатися у видовому військовому виші вплинули мій дядько капітан Збройних Сил України Сергій Павлович та майор нашого ліцею Сергій Куций, з якими ми часто обговорювали службу у війську, мужність наших патріотів, які зараз перебувають у зоні АТО. Зараз наші ровесники, які беруть участь у визволенні рідної землі від терористів, є для нас прикладом.

Курсант Роман ГОЛУБ:

– Радію, що навчатимуся в Академії сухопутних військ, адже з дитинства мріяв бути професійним військовим. Буду опановувати науки та дисципліни за спеціальністю «управління діями механізованих підрозділів».

Без сумніву, гідне поповнення прийшло цьогогоріч до Академії. Усі першокурсники різні за характером, походженням, але усіх їх об'єднують патріотизм та спільна мета бути офіцерами, і ми, безумовно, ще не раз дізнаємося про їхні успіхи на цьому шляху.

На знімках: першокурсники під час занять з первинної військово-професійної підготовки

РЕАНІМАЦІЯ НОВОРОСІЇ ЯК ПРОЯВ ІМПЕРСЬКОГО СИНДРОМУ КРЕМЛЯ

Виступаючи 17 квітня ц.р. під час прямої лінії, президент Росії В. Путін назвав південно-східну Україну Новоросією: «Пользуясь еще царской терминологией, я хочу сказать, что это же не Украина, это Новороссия. Вот этот Харьков, Донецк, Луганск, Херсон, Николаев, Одесса — они в царские времена не входили в состав Украины, а были переданы ей позже. Зачем это было сделано, я не знаю». При цьому Владімір Владімірович, «нічого сумняшеся», перекутив загальновідомі факти: Харківщина або Слобожанщина, а також більша частина Луганщини та Донеччини ніколи до складу Новоросії не входили. Однак донецькі сепаратисти сприйняли ці слова Путіна як «руководство к действию» і невдовзі заходилися реанімувати недоброї пам'яті Новоросію — антиукраїнський колоніальний проект Катерини II.

24 травня «ЛНР» і «ДНР» підписали угоду про створення «Федеративної Республіки Новоросія», до складу якої, згідно з їх планами, має увійти 8 областей України — Харківська, Луганська, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська та Одеська. Укладався цей «документ» після закінчення з'їзду «народних представників» квазі-республік, який організував глава руху «Юго-Восток» Олег Царьов.

2 липня у Москві відбувся «круглий стіл», присвячений розробці

підручника з історії «Новоросії». В заході взяли участь кілька представників сепаратистів, екс-нардеп О. Царьов, редактор газети «Завтра» чорносотенник О. Проханов, генерал Л. Івашов, «атеїст-сталініст» А. Вассерман, директор Інституту країн СНД К. Затулін, «теоретик англосаксонської змови» М. Старіков і київський журналіст-українофоб О. Чаленко, який, «рятуючись» від «бандерівців», утік до Москви. Ось ця українофобська компанія намагалася визначити «ідеологію Новоросії», обговорити питання

формування ідентичності та «системи цінностей» її мешканців. За словами представника «Народного фронту Новоросії» О. Зінченка, ідеологію підручника в першу чергу визначатиме належність до «русского мира».

Ось як сприймає Новоросію вищезгаданий затятий українонависник А. Вассерман: «Я имею украинское гражданство и вообще родом из Одессы — столицы Новороссии. Украина оккупировала Новороссию в 18-м году, и я эту оккупацию им до сих пор не простил и

Інсинуації і спекуляції московських стратегів і проімперської п'ятої колони в Україні навколо «русского Крыма» і так званої «Новороссии» не вщухали протягом усіх років незалежності нашої держави. Зухвало фальсифікуючи загальновідомі історичні факти, прокремлівські ідеологи стверджують, що Новоросія і Крим є «исконными русскими землями», нібито безпідставно включеними до складу України у 1919 році.

прощать не намерен...». «Великий» ерудит і герой брейн-рингів Вассерман мав би знати, що на той час Новоросії вже не існувало понад 100 років. Якщо проаналізувати все, що пише Вассерман про Україну, то його вже давно слід позбавити українського громадянства.

Довідково:

Переселення іноземців на територію України розпочалося ще за цариці Єлизавети. Так, у 1752 році навколо Новомиргорода (нині Кіровоградська область) на обжиті українськими селянами і козаками землі було переселено сербів, угорців, болгар, волохів і молдаван.

Єлизавета

Доволі часто між новими переселенцями та українськими козаками виникали непорозуміння та сутички, але на боці колоністів була імперська влада. 1753 року сербів розселили на землях Січі та південної Гетьманщини на правому березі Сіверського Дінця, де було утворено Слов'яносербію, що межувала з землями донських козаків. Кордон між запорозькими та донськими козаками було встановлено указом імператриці Єлизавети ще у 1746 році.

У 1762 — 1763 рр. Катерина II видала два маніфести про іноземну колонізацію Півдня України і переселення на його

територію росіян, сербів, болгар, молдаван, німців та представників інших народів. Катерина II поставила завдання розчинити український етнос серед інших етносів, позбавити його національних ознак і самобутності і, врешті-решт, повністю його зросійшити. Ці поселення охоронялися російськими військами, чисельність яких була більшою за чисельність новопоселенців. Російській експансії козаки протиставили ефективне господарське освоєння краю, підкріплене силовими методами витіснення непроханих, підтримуваних царським урядом колоністів.

Новоросійська губернія на Півдні України існувала на козацьких і татарських землях двічі: в 1764-1783 рр. з центром у Кременчуку і в 1796-1802 рр. з центром у Новоросійську (пізніше Катеринослав, нинішній Дніпропетровськ). На початку XIX століття її було розділено на три — Катеринославську, Херсонську і Таврійську. До складу найбільшої Херсонської губернії входили сучасні Херсонська, Миколаївська, Одеська, частини Кіровоградської та Дніпропетровської областей України, а також Придністров'я. Після чергової російсько-турецької війни (1806-1812 рр.) у 1822 році було утворене Новоросійське

Катерина II

і Бессарабське генерал-губернаторство, що проіснувало до 1874 року і складалося з трьох згаданих губерній. Термін «Новоросія» ще певний час використовували як географічне поняття. І нині Путін та його оточення намагаються наповнити цей термін новим політичним змістом, взявши його за підставу для анексії південно-східних областей України.

Новоросія — «исконно русская земля»?

На зламі XV—XVI століть українські козаки почали поступово колонізувати Причорноморський степ, відтісняючи мусульманських сусідів, що відкривало дорогу українському населенню в просуванні до Чорного і Азовського морів, на величезну територію від Кубані до пониззя Дунаю. У 1690-х козацькі полки гетьмана Мазепи захопили турецькі фортеці на Дніпрі, заснувавши на їхньому місці нинішні Кяховку і Берислав. На початку XVIII століття українські козаки і селяни вже домінували в освоєнні цього краю й остаточно зробили його частиною української етнічної території, де з'явилася густа мережа запорозьких зимівників, паланок, слобод та містечок. Спроби витіснити українське населення або асимілювати його з російським в царські часи не мали широкого успіху. Так, у 1851 році у складі понад мільйонного населення Херсонської губернії частка українців становила 70 %, а «великоросіян» — лише 3 %. В середині XIX сторіччя у Херсонській та Катеринославській губерніях українці склали 73,5 %. За підсумками всеросійського перепису населення 1897 року у Російській імперії, на той час 85 % мешканців «Новоросії» були українцями. Упродовж другої половини XIX ст. частка переселенців з українських губерній до «Новоросії» була найбільшою.

Наприкінці XIX сторіччя територія Криму разом з південною частиною нинішньої Херсонської області входила до складу Таврійської губернії, що існувала з 1802 по 1821 рік. За даними перепису 1897 року,

у повітах Таврійської губернії українська мова була найпоширенішою (42,2 %), російська — на другому місці (27,9 %) і татарська — на третьому (13,6 %). Проте серед міського населення Таврійської губернії найпоширенішою була російська мова (49 %), потім татарська (17,2 %), ідиш (11,8 %) та українська (10,4 %).

У 1794 році частка росіян на Правобережній Україні становила всього 0,1 %, на Лівобережній — 5,2 %, в Новоросії і Таврії — 19 %.

У другій половині XIX століття населення Донеччини, за рахунок російських переселенців, збільшувалося в 5 разів швидше, ніж в інших регіонах Російської імперії.

За даними перепису 1897 року, на українській етнографічній території проживало 3,8 млн росіян, що становило 11,7 % від 27,8 млн всього населення. За переписом 1926 року, на території УРСР проживало 4,2 млн росіян (12,1 % всього населення), а в 1939 році — 2,7 млн (9,2 %).

За даними перепису населення 2001 року, в Україні проживало 37,5 млн українців і 8,3 млн росіян, відповідно 77,8 % і 17,3 %.

У 2001 році частка етнічних росіян становила: у Донецькій області — 38,2 %, Луганській — 39,0 %, Харківській — 25,6 %, Запорізькій — 24,7 %, Дніпропетровській — 17,6 %, Херсонській — 14,1 %, Миколаївській — 14,1 % і Одеській — 20,7 %.

Українці і татари — нащадки спільних пращурів

За повідомленнями грецьких істориків — Гомера (8 ст. до н. е.), Арістея (7 ст. до н. е.), Гакатея (6 ст. до н. е.), Геродота (5 ст. до н. е.) — Кримський півострів був заселений таврами (або, як ще кажуть, таврійцями), які споконвіку за своїми звичаями, особливостями побудови та облаштування житла, культурою, віруваннями і похованнями були спорідненими з праукраїнським материковим населенням Подніпров'я. Римський географ Пліній Старший у своїй «Природничій історії» (77 р. н. е.) пише про таврів як про древній народ Криму. Римський історик Тацит (55-120 роки) писав про антів (праукраїнців) і таврів як про один народ. Таври прийняли назву «русичі» ще до часів перших руських київських князів Аскольда і Діра.

Кримські татари остаточно сформувалися як народ у Криму в період Кримського ханства (1441–1783 рр.). Вони є нащадками різних етнічних груп, що населяли Крим і Північне Причорномор'я в різні часи — таври, скіфи, сармати, алани, анти, кімерійці, гуни, готи, хозари, печеніги, черкеси, турки, римляни, протоболгари, монголо-татари, огузи, кипчаки, карлуки, угри, італійці

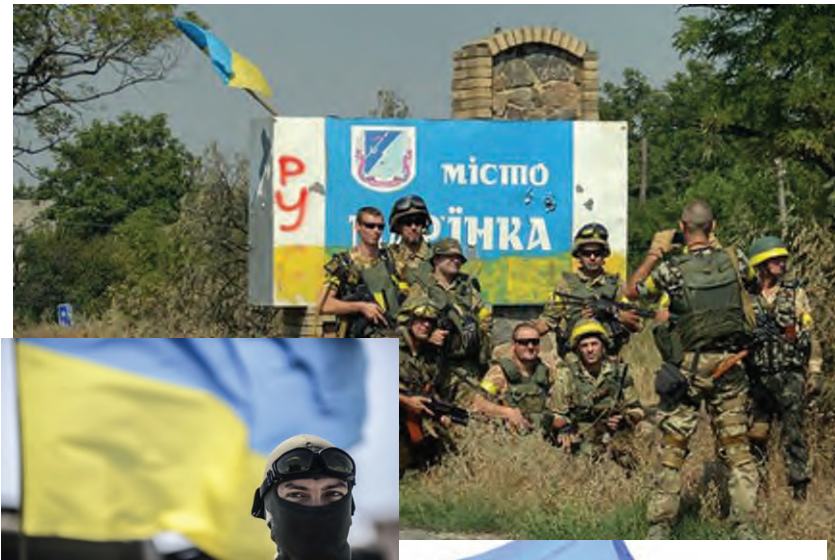
та греки. Практично українці і кримські татари мають спільних пращурів, зокрема, таврів.

У другій половині XVII ст. етнічні українці становили більшість населення Криму. Згідно з переписом 1666-1667 років, в Кримському ханстві мешкало 187 тис. татар, 20 тис. вірменів, греків, євреїв, караїмів та 920 тис. українських невольників, переважна частина з яких настільки адаптувалися до життя серед татар, що не бажали повертатися до України. Так, 1675 року під час походу на Крим кошовий отаман І. Сірко вивів звідти 7 тис. українських бранців. На питання кошового, чи бажає хтось із них залишатися в Криму, щонайменше 3 тис. осіб дали ствердну відповідь, аргументуючи це тим, що в Криму вже мають родини й садиби, а в Україні у них немає нічого.

До середини XVIII століття запорожці вже заснували свої поселення в Криму у передмісті Бахчисарая, Євпаторії та Феодосії. Відомі непоодинокі приклади взаємодії козаків і татар не тільки у військових походах, але й в нетривалі періоди мирного життя. Коли у 1675 році в татарських степах сталася посуха, отаман І. Сірко дозволив татарам випасати худобу на запорізьких землях. На докори гетьмана І. Самойловича про поступки татарам отаман І. Сірко відповів: «...Коли ми з татарами живемо по-сусідськи й допомагаємо одне одному, то це для розумного й не дивно». В Конституції гетьмана Пилипа Орлика 1710 року йдеться про «закони близького сусідства, що нерозривно поєднують долю козацького народу з Кримською державою». І сьогодні, після анексії Криму В. Путіним, українці і кримські татари, ставши жертвами імперського свавілля, об'єдналися в боротьбі проти окупантів за визволення Криму.

Олексій ВОЛОВИЧ
(Незалежний аналітичний центр
геополітичних досліджень
«Борисфен Інтел»)

Далі буде...

Головний редактор
Ігор МАХНО

Редакційна колегія:
Павло ТКАЧУК
Юрій ГУСАР
Ігор МОСЕЙЧЕНОК

Дизайн та верстка:
Ірина ШАПОВАЛОВА

Думка редакції не завжди збігається з думкою авторів. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право використовувати матеріали, редагувати та скорочувати їх на свій погляд. Листи, рукописи, фотоматеріали не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами — лише на сторінках журналу.

При використанні матеріалів посилання на журнал обов'язкове.

Журнал зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 17548-6398Р від 17.03.2011 року

Адреса редакції:
79012, м. Львів,
вул. Героїв Майдану, 32
E-mail: asvpress@gmail.com
Інтернет: <http://www.asv.gov.ua>

Віддруковано в друкарні Академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

Обсяг — 7 друк. арк.
Замовлення № 57 від 26. 08. 2014 р.
Наклад — 500 прим.

ОФІЦЕР УКРАЇНИ

ЖУРНАЛ АКАДЕМІЇ СУХОПУТНИХ ВІСЬК ІМ. ГЕТЬМАНА ПЕТРА САГАЙДАЧНОГО

